

9 november voor Duitsers feestelijk en beladen

[Achtergrond](#) - 9 november 2017 - Auteur: Marja Verburg

9 november is in Duitsland een feestelijke en een beladen dag. Niet alleen vond de val van de Muur op deze dag in 1989 plaats. Ook de *Reichspogromnacht* - in Nederland bekend als *Kristallnacht* - in 1938 en twee andere historische gebeurtenissen vonden op 9 november plaats. Duitsland staat er vandaag op verschillende manieren bij stil.

In Berlijn wordt de val van de Muur jaarlijks herdacht bij het monument aan de Bernauer Strasse. Hier liep de Muur direct langs de huizen: de façades waren Oost-, de stoep was West-Berlijn. In de zomer van 1961 sprongen hier mensen uit het raam richting Westen. Het kon maar even, al snel moesten de bewoners verhuizen en werden de huizen dichtgemetseld. De Bernauer Strasse is nu een van de weinige plekken in de Duitse hoofdstad waar de Muur nog [zichtbaar](#) is. Bij de herdenking vandaag zijn onder meer burgemeester Müller, leden van de burgerrechtenbeweging in de DDR en 140 jongeren uit Duitsland, Frankrijk en Noorwegen aanwezig.

Stolpersteine

Bij de *Reichspogromnacht* wordt vandaag in verschillende Duitse steden ook stil gestaan. In de nacht van 9 op 10 november 1938 vernielden de nazi's talloze Joodse synagogen, bedrijven en woningen. In de nacht zelf vielen 91 doden, maar in de periode daarna stierven nog veel meer mensen aan de gevolgen van het geweld. Ook pleegden veel mensen zelfmoord. Het Duitse [historische naslagwerk LeMo](#) van het Deutsches Historisches Museum, spreekt van 1.300 doden. Ruim 30.000 Joodse mannen werden in concentratiekampen gestopt.

In Duitsland wordt de term *Kristallnacht*, zoals die in Nederland bekend is, vermeden. Die werd door de nazi's in ironische zin gebruikt en refereert alleen aan de materiële schade, niet aan het geweld dat mensen is aangedaan.

Hoewel het geen 'rond' herdenkingsjaar is - de *Reichspogromnacht* vond 79 jaar geleden plaats - zijn er in verschillende Duitse steden herdenkingen. Ook is er een landelijke actie om de *Stolpersteine* (letterlijk: struikelstenen) schoon te maken. Dat zijn kleine messing [gedenksteentjes](#) voor mensen die door de nazi's naar concentratiekampen zijn gebracht, een initiatief van kunstenaar Gunter Demnig.

Demnig en zijn medewerkers hebben sinds 1996 naar eigen zeggen ruimschoots meer dan 60.000 *Stolpersteine* gelegd in 21 landen. Op elk steentje met messingplaatje staat de naam, geboortedatum, sterfdag en plaats van overlijden van het slachtoffer. Ook [in Nederland](#) liggen zulke gedenksteentjes.

'Wereldkampioen herdenken'

Toch is herdenken op deze manier alleen niet genoeg, vindt directeur Meron Mendel van het Anne Frank Centrum in Frankfurt. De Duitsers zijn, zegt hij, inmiddels wereldkampioen herdenken, maar deze "geritualiseerde herdenkingscultuur" bereikt zijn grenzen. "Een actieve omgang met de geschiedenis van het nationaal-socialisme en de Holocaust is vandaag de dag dringend nodig in Duitsland", citeert [Die Zeit](#) hem. Hij en anderen maken zich zorgen over het toenemende antisemitisme in het dagelijks leven en over de roep van bijvoorbeeld AfD-politici om een streep onder het nazi-verleden te zetten.

Behalve de val van de Muur en de *Reichspogromnacht* hebben nog twee andere historische gebeurtenissen op de *Schicksalstag* 9 november plaatsgevonden. De eerste was op 9 november 1918, toen de [revolutie](#) uitbrak die een einde maakte aan het Duitse keizerrijk. Vijf jaar later, in 1923, pleegde Adolf Hitler zijn [Bierkellerputsch](#) in München. Dat was geen toeval: hij koos de datum van de linkse revolutie van 1918 bewust voor zijn eigen revolte, die rechts aan de macht moest brengen. De coup mislukte, Hitler belandde een jaar in de gevangenis en schreef daar 'Mein Kampf'.

De *Reichspogromnacht* was bewust op die dag gepland door de nationaal-socialisten. De [val van de Muur](#) in 1989 vond wel toevallig op 9 november plaats. Eigenlijk hadden de DDR-leiders - die geconfronteerd werden met een leegloop van hun land toen de Oostenrijks-Hongaarse grens eerder dat jaar openging - bedacht dat de DDR-burgers vanaf 10 november vrij mochten reizen. Daarvoor hadden ze dan eerst een visum moeten halen. De blunderende woordvoerder Günter Schabowski die op 9 november 's avonds per ongeluk zei dat de grenzen "per direct" open waren, veranderde de geschiedenis.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/23525/9-november-voor-duitsers-feestelijk-en-beladen>